

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/114/112-114>

Aqil Əliyev

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti
magistrant

<https://orcid.org/0009-0006-8361-2476>
kitabsevas@gmail.com

Azərbaycan musiqişünaslığının araşdırılmasında Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin xatirə ev muzeyinin rolu

Xülasə

Azərbaycan musiqisinin inkişafına bir çox görkəmli şəxsiyyətlərin əhəmiyyətli təsiri olmuşdur ki, onların arasında Leopold və Mstislav Rostropoviçlər də əsas rol oynamışlar. Onların təsiri həm dünya, həm də Azərbaycan musiqişünaslığında iz buraxmışdır.

Mstislav Leopoldoviç Rostropoviç 20-21-ci əsrlərin tanınmış violonçel ifaçısı və dirijoru, dünya musiqi mədəniyyətinin nəhənglərindən biri hesab olunurdu. O, müasir Azərbaycanın müxtəlif sahələrdə inkişafına mühüm töhfələr verib, ictimai işlərə fəal dəstək verib. Bakıdan olan bu sənətkar Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına, gələcək musiqiçilərin yetişməsinə mühüm töhfələr verib. Onun ustad dərsləri, dinləmə seansları və musiqiçilərə dəyərli məsləhətləri çox təsir etdi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev onların dünya musiqi sənətinin inkişafındakı müstəsna xidmətlərini nəzərə alaraq, Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin şərəfinə xatirə ev-muzeyi yaratmaq qərarına gəldi. Muzeyin rəsmi açılışı 2002-ci il martın 4-də olmuşdur.

Açar sözlər: *Leopold Rostropoviç və Mstislav Rostropoviç, xatirə-ev muzeyi, musiqişünaslıq, musiqi irsi*

Agil Aliyev

Azerbaijan State University of Culture and Arts
Master student

<https://orcid.org/0009-0006-8361-2476>
kitabsevas@gmail.com

The role of the Leopold and Mstislav Rostropoviches Memorial House Museum in the Research of Azerbaijani Musicology

Abstract

The development of Azerbaijani music has been significantly influenced by many prominent individuals, among whom Leopold and Mstislav Rostropovich played a key role. Their impact has left a mark on both the global and Azerbaijani musicology.

Mstislav Leopoldovich Rostropovich was a renowned cellist and conductor of the 20th and 21st centuries, considered one of the giants of world music culture. He made substantial contributions to the development of modern Azerbaijan in various fields and also actively supported social causes. Being from Baku, this artist contributed significantly to the development of Azerbaijani culture and the training of future musicians. His masterclasses, listening sessions, and valuable advice to musicians were highly impactful.

In recognition of their outstanding contributions to the development of global musical art, the National Leader Heydar Aliyev decided to create a memorial house-museum in honor of Leopold and Mstislav Rostropoviches. The museum was officially opened on March 4, 2002.

Keywords: *Leopold and Mstislav Rostropoviches, memorial house museum, musicology, musical heritage*

Giriş

Mstislav Leopoldoviç Rostropoviç XX-XXI əsr dünyanın tanınmış violenç ifaçısı və dirijoru idi. Həmçinin Mstislav Rostropoviç dünya musiqi mədəniyyətinin korifeylərindən sayılır. O bir çox sahədə müasir Azərbaycanın inkişafına töhfələr verən və böyük sosial yardımlar edən bir şəxsiyyətdir. Əslən bakılı olan bu sənətkar Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında, eləcə də gələcək musiqiçilərin yetişməsində az əmək sərf etməmişdir. Onun ustad dərsləri keçməsi, musiqiçiləri dinləməsi, onlara tövsiyələrini bildirməsi də az əhəmiyyət daşıyır. Bu baxımdan Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin xatirəsinin əbədləşdirilməsi üçün Ulu Öndər Heydər Əliyev Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin dünya musiqi sənətinin inkişafında görkəmli xidmətlərini nəzərə alaraq, xatirə ev-muzeyinin yaradılmasını qərara alır. Sənəddən oxuyuruq:

Tədqiqat

“Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev. Bakı şəhəri, 23 may 1997-ci il. №571

Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin dünya musiqi sənətinin inkişafında görkəmli xidmətlərini nəzərə alaraq qərara alıram:

1. Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin yaşadıkları mənzildə (Bakı şəhəri Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin küçəsi. 19) ev-muzeyi təşkil olunsun.

2. Nazirlər Kabineti və Bakı şəhəri İcra Hakimiyyəti bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

1988-ci ildə Azərbaycan Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə görkəmli musiqiçilərin Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin xatirə ev-muzeyi yaradılmışdır. Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin ev-muzeyi dünya şöhrətli violonçelist, Mstislav Rostropoviçin anadan olduğu və uşaqlıq illərini keçirdiyi evdədir. Muzey 2002-ci il mart ayının 4-də açılmışdır (Məlikova, 2009).

Azərbaycan musiqişünaslığının inkişafında Mstislav Rostropoviçin rolu olduqca böyükdür. Bunu 2009-cu ildən bəri hər il keçirilən Qəbələ musiqi festivalında görə bilərik. Beləki, 2012-ci ildə Qəbələ IV Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində növbəti kamera musiqisi axşamı keçirilmişdir. Bu konsretdə Mstislav Rostropoviç adına musiqi fondunun təqaüddçüsü Andrey Yaroşinskiy də iştirakı olmuşdur (Qəbələ IV Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində növbəti kamera musiqisi axşamı, 2012).

Qeyd etmək lazımdır ki, muzeyin keçmiş direktoru Şeyla Heydərovanın rəhbərliyi ilə daima Leopold və Mstislav Rostropoviçin xatirəsi yad edilərək mütəmadi olaraq konsert və tədbirlər keçirilir. Mstislav Rostropoviç və Qalina Vişnevskaya dəfələrlə Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin ev-muzeyində olmuş, xoş təəssüratlarla muzeyin təşkilatçılığına, o cümlədən Şeyla Heydərovaya minnətdarlıqlarını bildirmişlər (Mustafayeva, 2019).

Məsələn, muzeydə hər il Beynəlxalq Rostropoviç Festivalı keçirilir. 2015-ci il May ayının 20-də Leopold və Mstislav Rostropoviçlərin ev-muzeyində VIII Beynəlxalq Rostropoviç Festivalının iştirakçıları – M.Rostropoviç Fondunun təqaüddçüləri və Qalina Vişnevskaya adına Opera İfaçılıq Mərkəzinin solistləri, həmçinin Azərbaycanın gənc ifaçıları ilə görüş keçirilib.

Muzeyin direktoru Şeyla Heydərova M.Rostropoviç Fondunun prezidenti və Q.Vişnevskaya adına Opera İfaçılıq Mərkəzinin bədii rəhbəri Olqa Rostropoviç və digər qonaqları salamlayaraq paytaxtımızda ənənəvi olaraq keçirilən festivalın klassik musiqisevərlərin bayramına çevrildiyini vurğulamışdır (Rostropoviçlərin ev-muzeyində görüş, 2015). Əlbəttə ki, mədəni irsin qorunub gələcək nəsə çatdırılması və Azərbaycan incəsənətinin daha da yüksək səviyyəyə qalxması üçün muzeydə Festivallar keçirilməsi vacibdir.

Leopold Rostropoviçin bəstələdiyi partituraların atribusiyası da bu prinsiplərə uyğun aparılır. Onun musiqi əsərləri, yalnız nota yazılmış hərflərdən ibarət deyil, eyni zamanda dövrün musiqi mədəniyyətinə olan təsirini və onun şəxsi yaradıcılıq prosesini izah edir. Partituralar üzərində aparılan tədqiqatlar, Rostropoviçin musiqisindəki əsas mövzuları və texnikaları anlamağa kömək edir (Aslanov, 2020).

Digər bir nümunə olaraq isə Rostropoviçlərin ev-muzeyində “Kamera musiqi gecəsi” keçirilmişdir. 2011-ci il dekabrın 9-da Maestronun xatirə ev-muzeyində V Mstislav Rostropoviç Festivalı keçirilmişdir. Tədbiri muzeyin direktoru Şeyla Heydərova açaraq qonaqları salamlamışdır. Mstislav Rostropoviç Fondunun prezidenti Olqa Rostropoviçə dəvəti qəbul etdiyinə görə

təşəkkürünü bildirdi. Sonra festivalın 5 illik tarixini əhatə edən slayd-şou nümayiş etdirildi. Tədbirdə çıxış edən Olqa Rostropoviç atasının xatirəsini yad etməyə gələnlərə minnətdarlığını bildirdi. O, 2007-ci ildə Bakıda keçirilən ilk festivalla bağlı öz təəssüratlarını danışdı: “Birinci iş həmişə çətin olur. İndi artıq V festival keçirilir. Düşünürəm ki, ilbəl festivalın əhatə dairəsi daha da genişlənəcək” (Lalə Azəri, 2011).

2024-cü il sentyabrın 19-də Muzeyin icraçı rəhbəri Günay Əliyevanın təşəbbüsü ilə muzeydə konsert təşkil olunmuşdur. Konsertin əsas məzi 18-sentyabr Milli Musiqi Günü münasibətilə əlaqəli olmuşdur. Günay xanım tədbirdə görkəmli violonçelist Leopold Rostropoviç və dahi bəstəkarımız Üzeyir Hacıbəylinin yaxın dostluq və yaradıcılıq əlaqələrindən bəhs etmişdir. Sonra tədbir konsert proqramı ilə davam edib. Proqramda Azərbaycan Milli Konservatoriyası tərkibində fəaliyyət göstərən İncəsənət Gimnaziyasının şagirdləri Üzeyir Hacıbəylinin əsərlərini ifa ediblər. Gimnaziyanın rəhbəri Aytən Əhmədova diqqətə çatdırıb ki, konsertdə çıxış edən şagirdlər ölkəmizi beynəlxalq müsabiqələrdə də uğurla təmsil edirlər.

Günay Əliyeva gənc istedadlara qazandıqları uğurlara görə təbriklərini çatdırıb, gözəl ifalarına görə onlara muzey adından təşəkkürnamələr təqdim edib (Rostropoviçlərin ev-muzeyində klassik musiqi konserti, 2024).

Mstislav Rostropoviç Azərbaycan musiqişünaslığının inkişafına misilsiz töhfələr vermiş böyük şəxsiyyət olmuşdur. O, violonçel ifaçılığı tarixinə yenilik gətirmiş və ən mötəbər konsert salonlarında orkestr dirijoru kimi çıxışlar etmişdir. Bununla da bəşəriyyətə öz töhfələrini vermişdir.

Mstislav Rostropoviçi doğma vətəni Azərbaycanın beynəlxalq mədəni əlaqələrinin möhkəmləndirilməsində və xalqımızın musiqi sənətinin inkişaf etdirilməsində müstəsna xidmətləri olmuşdur.

“Literaturnaya qazeta” 28 may tarixli sayının 1 və 3-cü səhifələrinin M.Rostropoviçə həsr etmiş, onunla geniş müsahibə vermişdir. Bu müsahibədə görkəmli sənətkar Azərbaycana, onun musiqisinə, Bakıya vurğunluğunu bildirmiş və Azərbaycan prezidentinin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmişdir (Xalq qəzeti, 1997).

Nəticə

Qeyd etdiyim kimi Mstislav Rostropoviç Rostropoviçlər nəslində olan musiqi istedadının zirvəsi sayılır. Mstislav Rostropoviçin dünya musiqi mədəniyyətindəki rolunu tam şəkildə qiymətləndirmək çətin olar lakin Azərbaycan musiqisi üçün etdikləri fədakarlıqlar isə danılmazdır.

Ədəbiyyat

1. Aslanov, R. (2020). *Rostropoviç və Musiqi: Onun Yaradıcı Dəyişiklikləri*. Bakı: İncəsənət Nəşriyyatı.
2. Xalq qəzeti. (1997, iyun 12).
3. Qəbələ IV Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində növbəti kamera musiqisi axşamı. (2012, iyul 27). <https://www.azerbaijan-news.az/index.php/az/posts/detail/qebele-iv-beynelxalq-musiqi-festivali-cherchivesinde-novbeti-kamera-musiqisi-axshami-46601>
4. Lalə Azəri. (2011, dekabr 14). Rostropoviçlərin ev-muzeyində “Kamera musiqi gecəsi”. Mədəniyyət, 5. <https://www.anl.az/down/meqale/medeniyyet/2011/dekabr/219460.htm>
5. Məlikova, E. (2009). *Azərbaycanın memorial xatirə muzeyləri*. Dərslik. Bakı, 93.
6. Mustafayeva, T. (2019). *Azərbaycanda milli violonçel sənətinin yaranmasına*. Dərslik. Bakı.
7. Rostropoviçlərin ev-muzeyində görüş. (2015, 13 iyun). Mədəniyyət, 11. <https://www.anl.az/down/meqale/medeniyyet/2015/iyun/441539.htm>
8. Rostropoviçlərin ev-muzeyində klassik musiqi konserti. (2024, sentyabr 18). <https://medeniyyet.info.az/page/news/75741/Rostropoviclerin-evmuzeyinde-klassik-musiqi-konserti.html>

Daxil oldu: 16.12.2024

Qəbul edildi: 21.03.2025